

ДОБРОДОЈДОВТЕ ВО БИТОЛА

Битола не е обичен град. Тука е о<mark>б</mark>едината европската фантазија и стилот на источните бескрајни приказни на Истокот. Битола е град на многубројни симболи кои се со длабоко значење.

Од Хераклеја Линкестис која е формирана кон V век пред нашата ера и опстојувала до VI век од нашата ера, со доаѓањето на Словените, до денес, во овој град секој оставал пораки кои се длабоки и со симболично единствено значење.

Севкупната архитектура на градот има свое значење, има свој филозофски урбанизам и сè е во доменот на длабоко осмислена градска творба каква што не се среќава на Балканот.

Неговата големина била мож<mark>еби</mark> затоа што на почетокот од XX век бил најголем град на Балканот по Солун, но можеби и затоа што тој е една од најуспешните с<mark>инт</mark>ези на пацифизмост, разбирањето на големиот број етнички групи и секако, архитектонските градби што севкупното население ги оставало постигнувајќи совршена хармонија и одредено творечко човекољубие кое ни денес не се среќава по центрите на урбаното живеење.

Следењето на илјадагодишното постоење на Битола најмногу по објектите и записите вградени во трајноста на нивното постоење, земско или подземско, всушност е следење на единствена и неповторлива историја која не е само светско културно наследство, туку градска севкупност која низ вековите оставала длабоки духовни пораки за вечноста и бесмртноста откривајќи ја светлината и топлината на медитеранот како единствена визија за една хуманистичка, складна, смислена и оправдана иднина, иднина на љубов и разбирање во секој поглед на причината на постоењето и смислата на човекот кој размислува, создава, твори, живее според принципите на сите симболи и севкупната небесна азбука наречена Бетел, Обител, Монастири, Битола...

WELCOME TO BITOLA

Bitola is not an ordinary city. European fantasy and style of the endless stories of the East are united here. Bitola is a city of numerous deep meaning symbols.

From Heraclea Lynkestis, which was founded around the 5th century BC and lasted until the 6th century AD, with the arrival of the Slavs to this day, everyone left deep and uniquely symbolic messages in this city. The overall architecture of the city has its own meaning, it has its own philosophical urbanism, and everything is in the domain of a deeply thought – out urban creation that cannot be found anywhere else in the Balkans.

Its size may be due to the fact that at the beginning of the 20th century it was the largest city in the Balkans after Thessaloniki, but maybe also due to the fact of being one of the most successful syntheses of pacifism, understanding of large number of ethnic groups and, certainly, the architectural buildings that the entire population left behind, achieving perfect harmony and a certain creative philanthropy not found in the centers of urban living even today.

Tracing the thousand – year existence of Bitola mostly on buildings and records embedded in its permanence of their existence, terrestrial or underground, is in fact following a unique and unrepeatable history that is not only a world cultural heritage, but an entire city that over the centuries has left deep spiritual messages on eternity and immortality revealing the Mediterranean light and warmth as a unique vision of a humanistic, harmonious, meaningful and justified future, a future of love and understanding in every aspect of the reason for existence and the meaning of a thinking, creating and living human according to all the symbol fundamentals and the entire celestial alphabet called Betel, Obitel, Monastiri, Bitola....

ИСТОРИЈА

Првите пишани документи за постоењето на Битола, датираат уште од IV век пред новата ера, кога се верува дека Филип II го формирал градот Хераклеја Линкестис, чии ископини се наоѓаат во неговата непосредна близина.

Со доаѓањето на Словените и тоа племето Брсјаци, во непосредна близина на Хераклеја Линкестис изникнал нов град. Се смета дека и племето Драговити ги поставиле темелите на денешниот град. Во времето на Самоиловото царство со управата на неговите наследници Гаврил Радомир и Јован Владислав, Битола започнува стопански и културно да се развива. Постојат многу легенди како градот го добил името Битола. Според едни, името произлегува од старословенскиот збор Бутел – Обител, а според други од името на водачот Толе. Има теории дека се до крајот на XII век, градот се нарекувал Ботела, Ботела, Бутела. Се претпоставува дека името означувало живеалиште – куќиште. Првите пишувани документи за градот датираат од 1014 година, а година дена подоцна, кога Јован Владислав го убил својот братучед Гаврил Радомир, ја обновил градската тврдина по чиј повод била поставена и спомен плоча со кирилско писмо. На оваа плоча за прв пат се сретнува словенското име Битола. За време на Самоиловото владеење се создале услови за уште позабрзан развој на градот. Царот Самоил ја избрал Битола за една од своите престолнини и во неа изградил раскошен дворец. Тогаш Битола станала седиште на Битолската Епископија.

Во XV век градот започнал да се развива на стопански план, во кој беа концентрирани силни воени единици. Градот, во 1502 година е посетен од страна на султанот Бајазит Втори, а во 1537 и од султанот Сулејман Величествени. Во тек<mark>от н</mark>а XVI век, настанала политичка и стопанска стабилизација. Илинденската револуција, својот најголем процут го доживеа токму во Битолскиот округ. Борбата на македонскиот народ низ Илинденското востание, наиде на силен одзив кај слободољубивите народи на светот. Битола повторно се најде во центарот на настаните за време на Младотурската револуција (Хуриет) во 1908 година. Меѓу младотурците се наоѓал и идниот творец на модерна Турција, Мустафа Кемал Ататурк, кој се школувал во турското воено училиште во Битола. Со Балканските војни започнува, повторно намалување на населението. Во Првата светска војна, Битола се најде во центарот на борбите. Таа доживеа невиден егзодус. Народноослободителната војна и социјалистичката револуција, одново ги разбудуваат прогресивните стремежи за ослободување. Фашистичката окупација, одново остава свои траги врз животот на населението и развојот на градот, така што по ослободувањето ни претстоеше голема борба за негова обнова и развој. Со востановувањето на Македонската држава, Битола, повторно се здобива со можност за поуспешен развој. Во градот се обновуваат традиционалните соработки со европските земји, се отвораат конзулати, се формираат друштва, здруженија и организации за соработка. Битола станува препознатлив како воен, административен, економски, културен, конзулски град. Дел од објектите каде што престојуваа конзулатите, сведочат за тој период. На повидок се нови форми на соработка, за поуспешно зачекорување во нов просперитет и развој. За тоа има природни ресурси, традиција и потенцијал.

Градот Битола се наоѓа во југозападниот дел на Република Северна Македонија и зафаќа вкупна површина од околу 422 км². Битола е сместена во централниот дел на големата Пелагониска котлина. Опкружена е со високите планински масиви на Баба Планина во нејзиниот југозападен дел, планината Ниџе со врвот Кајмакчалан на југоисток, Селечка планина на североисток и масивите на Облаковска планина и Древеник на север од градот.

Најголемиот дел од овие планински масиви влегуваат во групата на високи планини. На планискиот масив на Баба планина, највисок врв е врвот Пелистер, со висина од 2601м. додека пак на Планината Ниџе, највисок врв е врвот Кајмакчалан, со надморска висина од 2520 м.

Главната водена артерија во поширокиот простор на Битола е реката Црна, со своите многубројни притоки. Најголема нејзина притока е реката Драгор која тече низ Битола. Нејзиното речно корито, со векови, претставувало главна градска артерија, што може да се заклучи од позиционирањето на некои од најважните административни и економски објекти и целини, долж нејзиното течение.

НАСЕЛЕНИЕ

Според пописот од 2021 година, во Битола има вкупно 85 164 жители, 30 154 домаќинства и 43 724 станови.

КЛИМА

Во Битола провладува умерено-континентална до континентална клима, која се одразува со студени и снежни зими и со суви и топли лета. Во изминатиот повеќедецениски период се забележуваат промени и во овој домен, па така количината на снежните врнежи, варира од година во година, а идентична е ситуацијата и со појавата на дождови, како и со перидите на екстремно високи или ниски температури.

The city of Bitola is located in the southwestern part of the Republic of North Macedonia and covers a total area of about 422 km2. Bitola is located in the central part of the large Pelagonivalley. It is surrounded by the high Baba mountain massifs in its southwestern part, the Nidze mountain with its Kajmakchalan peak in the southeast, Selechka mountain

in the northeast and the massifs of Oblakovska mountain and Drevenik to the north of the city.

Most of these mountain massifs belong to the group of high mountains. At the mountain massif of Baba, the highest peak is Pelister, with a height of 2601m, while at Nidze Mountain, the highest peak is the Kaymakchalan, with an altitude of 2520 m.

The main water artery in the wider area of Bitola is the river Crna, with its numerous tributaries. Its largest tributary is the river Dragor, which flows through Bitola. Its river bed, for centuries, was the main city artery, which can be easily seen by the most important administrative and economic facilities and entities positioned along its course.

CLIMATE

A moderate-continental to continental climate prevails in Bitola, reflected by cold and snowy winters and dry and hot summers. In the past several decades, changes have been noticed in this range as well, so the amount of snowfall varies from year to year, and there is identical situation with rainoccurrence, as well as periods of extremely high or low temperatures.

POPULATION

According to the 2021 Census, there are 85,164 inhabitants, 30,154 households and 43,724 dwellings in Bitola.

ХЕРАКЛЕЈА ЛИНКЕСТИС

Археолошки локалитет Хераклеја Линкестис - Битола по своите културни и уметнички вредности, локалитетот се издигнува високо на пиедесталот на културни добра, со кои слободно можеме да се гордееме.

Античкиот град Хераклеја Линкестис е формиран во средината на IV век п.н.е. од страна на Филип II Македонски. Името го носи според митскиот јунак Херакле, додека пак епитетот Линкестис доаѓа од називот на регионот Линкестида во кој се наоѓал градот, а во кој живеело древното македонско племе Линкестиди. Во средината на II веќ п.н.е. Римјаните ја освоиле Македонија и ја поделиле на четири области. Хераклеја и припаднала на четвртата област и доживеала извесен просперитет поради тоа што била важна попатна станица на познатиот пат Виа Егнација кој ги поврзувал пристаништата во Драч и во Босфор.

наследство во најафирмативна смисла: хеленистички градителски наслаги, објекти градени во духот и стилот на римското време како и низа објекти и споменици од ранохристијанскиот период. Животот во Хераклеја замира кон крајот на VI век н. е. кога, со доселувањето на словенските племиња, се формираат нови урбани центри во кои полека се населува и староседелското население.

> Тетатарот со своите наративи поврзани со театарските претстави и венаторските борби, со зачуваните кафези и бројни натписи на театарските седиштата, ја надополнуваат приказната за овој локалитет.

Денес, Хераклеја Линкестис е локалитет во којшто во континуитет се вршат археолошки ископувања, а воедно е отворен и за посетители. Реконструираниот антички римски театар е во одлична состојба и во летниот период се користи за одржување различни културни манифестации.

Преземени се тековните активности за подобрување на состојбата на локалитетот: инсталација на лифт за лица со попреченост, реконзервацијата на видиковецот, подготовка на повеќејазичен аудио водич и модернизација на музејската поставка на локацијата, што значително ќе ја промени сликата на Хераклеја во позитивна насока и да ја направат поприемлива и привлечна за туристите.

The House of Officers is one of the largest and most representative buildings on Shirok Sokak, captivating by its beauty and splendor. Its construction, under the patronage of Abdul Kerim Pasha, began in 1911, but due to historical and military events, it was completed in 1919. The project was designed by two architects, one Austrian and the other Italian. In fact, both the architects and those who lovingly imagined this building left in it and its revival, the faith of the East meeting the West in a different "heavenly" world. The building is a synthesis of several styles and a harmonious combination of elements and symbols transferred from the East and the West. The construction began for the needs of Turkish officers, but it failed to be completed in their time. Building's concept was conceived as a synthesis of a fortress and a palace. The fortress can be seen in the building composition, by the appearance of "towers" and decorative cannons, while the palace can be seen in its grandeur and elegance, by high ceilings and windows.

Shortly after the construction began, Bitola was affected by the Balkan Wars and the First World War that stopped all activities and the building suffered some damage. It was completed after the end of the First World War and served the elite of several armies as a palace for ceremonial receptions, balls, entertainment, cinema screenings etc. A luxury chandelier was brought to the ballroom from the Skopje Officers' House, destroyed in the 1963 earthquake.

Today, The House of Officers is the Palace of Culture in which numerous cultural events are held.

киното со што банката го добила правото да располага со него. Во 1937 година киното под наем повторно го презел Ристо Зерде кој со Хипетакарната

банка склучил договор на 10 години со обрска да ја реновира зградата и да ја модернизира опремата.

претставува нов објект на културата во градот.

ЦРКВА СВ. ДИМИТРИЈА

Црквата е градена во форма на трикорабна базилика со странични галерии над крајните кораби. Засведена е со рамен таван кој се потпира на два реда колони симетрично поставени, чија дрвена конструкција е покриена со малтер, така што создава илузија на мермерна оплата. Капителите имаат изглед на пресечена пирамида поставена во тесниот дел надолу.

Црквата се вклопува во урбанистичкиот комплекс на двете џамии и градскиот часовник, како четврт елемент. Таа е на јужната страна и е како своевидна архитектонска симболика на светлината. Во својот ентериер црквата поседува високи и елегантни столбови, огромен таван на кој во позлатен медалјон е насликан Исус Христос. Таа е храм со импозантни елементи во сликарството и резбата. На исток е поставен грандиозен иконостас кој е еден од најголемите на Балканот. Иконостасот е поделен хоризонтално и вертикално на три делови споени во една целина. Работен со беспрекорна прецизност, трпение и посветеност, овој уметнички совршен црковен елемент го докажува исклучителното мајсторство на дрворезбарската тајфа која поседувала не само огромен талент, туку и знаење затоа што иконостасот на црквата Св Димитрија е своевиден балкански барок кој покажува и докажува дека допирите со Европа биле директни, творечки и инспиративни.

Таа е своевидна катедрала во која архитектурата, вајар<mark>ств</mark>ото и сликарството се споени во раскошна и величествена целина изведена со многу тал<mark>ент и</mark> љубов.

ST. DEMETRIUS (ST. DIMITRIJ) CHURCH

The church is built in the form of a three-nave basilica, with side galleries above the end naves. It is vaulted with a flat ceiling, which rests on two rows of symmetrically placed columns, whose wooden construction is covered with plaster, thus creating the illusion of a marble cladding. The capitals look like a truncated pyramid, set in a narrow part down.

The Church of St. Demetrius fits into the urban complex of the two mosques and the city Clock Tower, as a fourth element. It is on the south side and it is like a kind of architectural symbolism of light itself.

In its interior, the church has high and elegant pillars, a huge ceiling on which Jesus Christ is painted in a gilded medallion. It is a temple with impressive elements in painting and carving. On the east, there is a grand iconostasis, one of the largest in the Balkans. The iconostasis is divided horizontally and vertically into three parts joined into one whole. Worked with impeccable precision, patience, and dedication, this artistically perfect church element proves the exceptional mastery of the woodcarving group which not only possessed great talent but also knowledge because the iconostasis of the church of St. Demetrius is a kind of Balkan baroque that shows that connection and touch with Europe were direct, creative and inspiring.

It is a kind of cathedral in which architecture, sculpture and painting are merged into a lavish and magnificent whole performed with a lot of talent and love.

ХАЏИ МАХМУД БЕГ ЏАМИЈА

Џамијата Хаџи Махмуд Бег е изградена во 1521/22 година од страна на Хаџи Бег, управител на Битола. Џамијата е уникатна по две работи: според конструкцијата на куполата и според декоративниот начин на ѕидање. Покрај тоа, очигледно е дека со многуте сиболични релјефни елементи на фасадата кои содржат многу верски знаци, оваа џамија, за разлика од Јени џамија и Исак џамија, била џамија на одбрани и посветени, на свештени лица кои аскетски и се посветувале на верата пронаоѓајќи ги тајните значења на Куранот и на суфистичката филозофија воопшто. Сместена во срцето на битолската чаршија, оваа џамија не случајно, токму овде, каде што се одвивал севкупниот живот и неговата динамика, имала исклучително важно значење.

Таа била и просветителски, образовен дом и своевидна институција. Таа била место каде што се решавале филозофските, правните и поучните клучни теми за животот и постоењето слична на атинската агора во античка Грција. Таа била одреден поттикнувач на хуманизмот и толеранцијата помеѓу многубројното и национално разновидно население на Битола. Оваа цамија била и место каде што започнувале да се образуваат најзначајните свештени лица и поети кои често потоа заминувале во Истанбул и станувале истакнати личности во престолнината и Отоманската Империја воопшто. Местото на оваа џамија било главното собиралиште на турското, еврејското и македонското население без оглед на многубројните синагоги и цркви.

Всушност, во овој дел на градот, благодарение и на овој објект, започнал да се развива битолскиот космополитизам, нешто што денес е со исклучително значење во Европа и во светот.

HADZHI MAHMUD BEY MOSQUE

Hadzhi Mahmud Bev-Hadzhi Bev Mosque was built in 1521/22 by Hadzhi Bey, the governor of Bitola. The mosque is unique in two ways, according to the construction of the dome and the decorative way of building. In addition, it is obvious that with the many symbolic relief elements on the facade that contain many religious signs, this mosque, unlike Yeni and Isaac, was a mosque of the chosen and devoted — of priests who ascetically devoted themselves to the faith finding secret meanings of the Qur'an and of Sufi philosophy in general. Located in the heart of the Bitola Bazaar, this mosque, not coincidentally, right here, it had an extremely important meaning, where the whole life took place and city's dynamics. It was also an educational home and an institution on its own. It was a place where philosophical, legal and educational key topics of life and existence similar to those in the Athenian agora in ancient Greece were discussed. It was a certain promoter of humanism and tolerance among the large and nationally diverse population of Bitola. This mosque was also a place where the most important clerics and poets began to be educated, who often after that, went to Istanbul and became

prominent figures in the capital and the Ottoman Empire in general.

The place of this mosque was the main gathering place of the Turkish,

Jewish, Macedonian population, regardless of the numerous synagogues

and churches.

In fact, in this part of the city, thanks to this building, the Bitola cosmopolitanism began to develop, something that is extremely important today, in

Europe and the world.

БЕЗИСТЕН

Со бројните куполи со кои наликува на тврдина, со трите внатрешни улички и со четирите големи метални порти, тој е еден од најголемите покриени пазари во регионот. Во периодот од изградбата, па сé до XIX век, тој честопати бил доградуван и преградуван со дуќани во кои се продавале текстил и скапоцени ткаенини. Тој воедно претставувал и своевиден трезор каде што во посебни делови се чувале парите од даноците од целиот румелиски вилает пред да бидат однесени во царската благајна.

Безистенот е изграден во XV век од страна на румелискиот Беглер-бег, големиот везир и познат ктитор Кара Даут – паша Узунчаршили. Денес, Безистенот е уреден како современ продажен простор со многубројни дуќани во кои се продаваат најразлични стоки. Сепак и покрај сите внатрешни трансформации, надворешниот изглед на Безистенот останал речиси непроменет. Иако, Безистенот е место за трговија, за пазарење, за материјалното опстојување, што е всушност и еден од елементите за опстанокот на еден град, тој е и своевидно потсетување или споредување со големите истанбулски пазари. Тоа е градба која не се среќава често на Балканот.

Граден е со чист архитектонски израз, избегнато е долгото, праволиниски движење низ еден засводен ходник, а вештиот архитект намерно избрал повеќе внатрешни ходници преку кои сакал да ја преслика чаршијата со своите многубројни улички. На таков начин, тој многу вешто и мудро ја избегнал монотонијата на движењето и пазарењето по еден долг ходник, создавајќи кај купувачите љубопитност во смисла "што има во овој или во оној ходник, какви производи се продаваат во дуќаните што не се видливи при влегувањето во објектот". Оваа испровоцирана љубопитност е вистинска маркетиншка психолошка пропаганда која го поттикнува купувачот да истражува, да согледува, да пребарува, да добива поголема желба за купување и пазарење.

Овој архитектонски психолошки момент се користи и пет века подоцна. Денес ,речиси сите трговски центри ги имаат елементите на Везистенот: не долги праволиниски трговски ходници туку скршнување лево - десно, со нови ходници. Безистенот неколку века порано е предвесник на современите урбани трговски простори, па дури и на аеродромските засводени простори. На некој начин преку Безистенот, онаков каков што е изграден во Битола може да се следи историјата и развојот на архитектурата во современите метрополи.

Единственоста на овој објект е и куполното осветлување кое, не само што овозможувало јасно и чисто светло, туку значело и избегнување на сенки или темни агли во кои не би можела да се види добро изложената стока.

ЗГРАДА НА ДЕНЕШНАТА МИТРОПОЛИЈА

Изградена во 80-тите години на XIX век, денешната зграда на Митрополијата е единствена и уникатна градба на овдешниве простори и многу пошироко. Градена е од локални мајстори со украси на фасадата кои се правени специјално за неа. По својата декоративност и специфичност тие се авторски творечки дела и што е најинтересно, иако се релјефи работени во гипс, тие се работени по принциппот на копаничарството и дрворезот. Според тој принцип таа спаѓа во единствените вака украсувани објекти воопшто. Секој кат од Митрополијата на фасадата има фризови со различна содржина и значење.

Симболиката на овие многубројни украсни елементи го прават објектот исклучително богат и раскошен. Најчесто тоа се христијански симболи: винова лоза, цветови и стебленца испреплетени во вид на крстови, како и одредени букви во вид на цветови.

Й во надворешниот дел на фасадата и во внатрешноста на зградата на битолската Митрополија е зачуван посебен македонски барок, достоен да се проучува како градителска и стилска традиција од која започнува една специфична архитектура која слободно може да биде впишана во светското културно наследство.

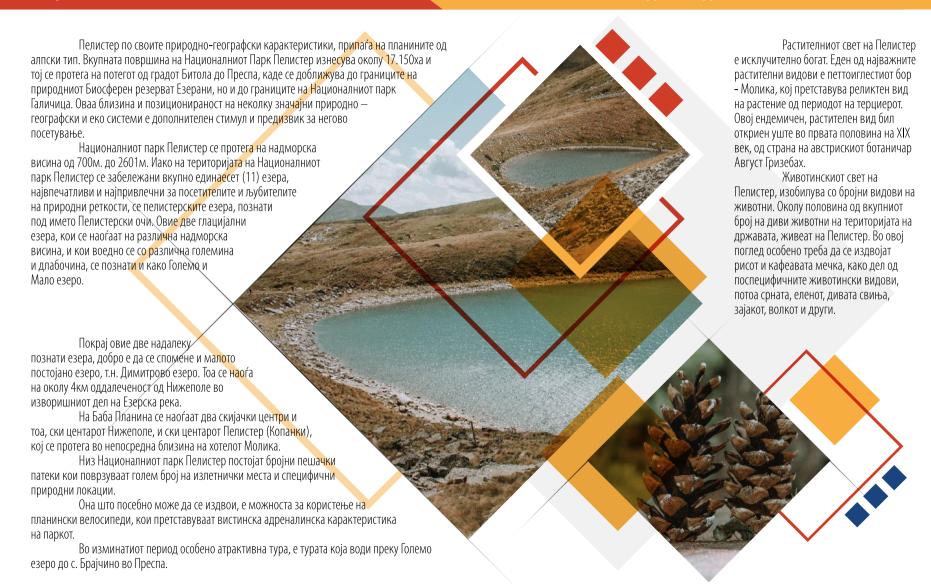
THE BUILDING OF METROPOLITAN RESIDENCE

Built in the 80s of the 19th century, the current building of the Metropolitan residence is the only and unique construction in the area and beyond. It was built by local builders with decorations on the facade that are made especially for it. Due to their decorativeness, specificity, they are original creative works and what is the most interesting, although they are reliefs made in plaster, they were made on the principle of woodcarving and woodcut technique. According to that principle, it belongs to the only objects decorated in this way in general. Each floor's facade in the Metropolitan building has friezes with different content and meaning. The symbolism of these numerous decorative elements makes this building extremely rich and lavish.

The most dominant are the Christian symbols: vines, flowers and stalks intertwined in the form of crosses, as well as certain letters that are in the form of flowers.

Both in the exterior of the facade and inside the building, a special Macedonian baroque is preserved, worthy of study as a construction and stylistic tradition from which began a specific architecture that can be freely inscribed in the world cultural heritage.

In fact, it is a proof that the overall architectural, cultural, historical, and creative heritage in Bitola is a kind of cultural and historical world mark that, due to its originality and uniqueness, can earn a worldwide reputation from that period.

The first written documents about the Bitola's existence date back to the 4th century BC, when it is believed that Philip II founded the city of Heraclea Lynkestis, whose excavations are located in its immediate vicinity.

With the arrival of the Slavs and the Brsjatsi tribe, a new town emerged in the immediate vicinity of Heraclea Lynkestis. It is believed that the Dragoviti tribe also laid the foundations of today's city. At the time of Samuel's reign under the rule of his successors Gavril Radomir and Jovan Vladislav, Bitola began to develop economically and culturally. There are many legends about how the city got its name Bitola. According to some, the name derives from the Old Slavic word Butel – Obitel, and according to others, from the name of the leader Tole. There are theories that the city was called Botela, Boteli, Butelauntil at the end of the 12th century. It is assumed that the name meant a dwelling – a house. The first written documents about the city date from 1014, and a year later, when Jovan Vladislav killed his cousin Gavril Radomir, he restored the city fortress, on the occasion of which a memorial plaque in Cyrillic script was placed. On this plaque the Slavic name Bitola is seen for the first time. Samuel's reign created conditions for even faster development of the city. King Samuel chose Bitola as one of his capitals and built a magnificent palace in it. Bitola became the seat of the Bitola Episcopate then.

In the 15th century, the city began to develop economically, in which strong military units were concentrated. The city was visited in 1502 by Sultan Bayazit II, and in 1537 by Sultan Suleiman the Magnificent.

During the 16th century, political and economic stabilization took place. The llinden revolution experienced its greatest flourishing precisely in the Bitola district. The struggle of the Macedonian people through the llinden Uprising had a strong response among the freedom – loving nations around the world. Bitola found itself again at the heart of events during the Young Turk revolution (Hurriyet) in 1908. Among the Young Turks was the future founder of modern Turkey, Mustafa Kemal Ataturk, educated at the Turkish military school in Bitola.

With the Balkan Wars, population declined again. In the First World War, Bitola found itself in the middle of battles, experiencing an unprecedented exodus. The people's liberation struggle and the socialist revolution reawaken progressive liberation aspirations. The fascist occupation left its traces on the life quality of population and the city development, so after liberation there was a great struggle for its reconstruction and development. With the establishment of the Macedonian state, Bitola once again gains the opportunity to develop more successfully. Traditional cooperation with European countries is renewed in the city and consulates, companies, associations and organizations to cooperate are founded. Bitola is becoming recognized military, administrative, economic, cultural, consular city. Some of the buildings where consulates were located bear witness to that period. New forms of cooperation are on the horizon to successfully step into new prosperity and development.

There are natural resources, tradition and potential for that.

ТОП ДЕСТИНАЦИИ

ЗНАЧАЈНИ КУЛТУРНО ИСТОРИСКИ СПОМЕНИЦИ \ SIGNIFICANT CULTURAL HISTORICAL MONUMENTS

Зградата во која денес е сместена институцијата НУ "Завод и музеј" – Битола, била изградена во 1848 г. како воена гимназија – Идадие. Во 1900г. гимназијата прераснала во воена академија – Харабие и како таква опстојувала сè до 1909г. Најверојатно е проектиран од цариградски архитекти, а ѕидан од локално население како комплексена градба со правоаголна форма и централен отворен двор – пацио. Објектот е изграден во стилот на смирена неоренесанса.

Се до 1976 г. зградата се користела како воена касарна, од кога започнува нејзината пренамена, за да биде претворена во административен и музејски простор на НУ "Завод и музеј" – Битола.

На музејски простор од околу 700 метри квадрати е сместена репрезентативна музејска поставка која го презентира богатото културното наследство на Пелагонискиот Регион. Почнувајќи од четири фрагменти од долна вилица на мамут стар 10 милиони години, преку артефакти од неолит, антика, ранохристијанство, Среден век, балканските и двете светски војни, конзулска, сè до модерна Битола.

Градската соба, Галеријата на икони, Собата на клавирите, Галеријата на современа уметност, Легатите на Борислав Траиковски и Сотир Димовски, се само дополнување на културниот мозаик кој ги плени посетителите. За секој изложен предмет, постои одредена приказна која ја мами љубопитноста на посетителите и која е токму тоа што ја прави ова локација, една од најпривлечните туристички дестинации.

THE OLD BARRACKS - N.I. "INSTITUTE AND MUSEUM"

The building where the institution NI "Institute and Museum" – Bitola is located today was built in 1848 as a military high school – Idadie. In 1900 the high school became a Military Academy – Harabie and as such existed until 1909.

It was probably designed by Constantinople architects and built by the locals as a complex building with a rectangular shape and a central open yard-patio. The building was built in the style of a calm Neo-Renaissance. The building had been used as military barracks until 1976, when its reconstruction began to be converted into an administrative and museum space of the NI "Institute and Museum" - Bitola.

СТАРАТА КАСАРНА - НУ "ЗАВОД И МУЗЕЈ"

In the museum space of about 700 square meters the representative museum exhibit is displayed, which presents the rich cultural heritage of the Pelagonia region. Starting from 4 fragments of the lower jaw of a 10 million year- old mammoth, continuing with artifacts from the Neolithic, antiquity, early Christianity, the Middle Ages, the Balkans and the two World Wars, consular, all the way to modern Bitola. The museum acquires its special value with the memorial room dedicated to the life and work of Mustafa Kemal Ataturk.

The City Room, the Icon Gallery, the Piano Room, the Gallery of Contemporary Art, the Legates of Borislav Trakovski and Sotir Dimovski are just an addition to the cultural mosaic, attracting the visitors. For each exhibit, there is a specific story that captivates the curiosity of visitors and which makes this location exactly, one of the most attractive tourist destinations.

HERACLEA LYNCESTIS

Archaeological site of Heraclea Lyncestis – Bitola. The site stands high on the cultural heritage pedestal with its cultural and artistic values, of which we can be proud of.

The ancient city of Heraclea Lyncestis was founded in the middle of the IVth century BC, by Philip II of Macedon. It is named in honor of the mythological hero Heracles, while the epithet Lyncestis originates from the name of the Lyncestida region in which the city was built, and where the ancient Macedonian tribe Lyncestidis lived.

In the middle of the II century BC. The Romans conquered Macedonia and divided it into four areas. Heraclea belonged to the fourth district and experienced some prosperity because it was an important stop at the famous Via Egnatia road that connected the ports of Durres and the Bosphorus.

The ancient city of Heraclea Lyncestis is a class by itself in several unique, special, unrepeatable flashes of human civilization. The remains of the Roman period — the ancient theatre, the early Christian basilicas, the monumental and unique early Christian mosaics in the Balkans and in the history of art in general.

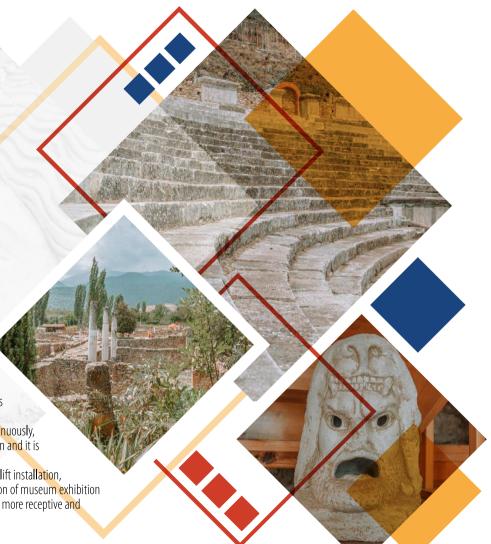
There are number of styles in Heraclea Lyncestis that are characteristic for the world cultural heritage in the most affirmative sense: Hellenistic architectural layers, buildings built in the spirit and style of Roman times, as well as a series of buildings and monuments from the early Christian period.

Life in Heraclea stopped at the end of the 6th century AD, when new urban centres were formed with the immigration of the Slavic tribes, where the indigenous population slowly settled in.

The theatre with its narratives related to theater performances and venator fights, with the preserved cages and numerous inscriptions on theatre seats, complement the story of this site

Today, Heraclea Lyncestis is a site where archeological excavations are carried out continuously, and which is also open to visitors. The reconstructed ancient Roman theatre is in excellent condition and it is used for performing various cultural events in the summer.

The current activities for improving the condition of the site have been taken: disabled lift installation, spectator's observation pointconservation, multilingual audio guide preparation, and modernization of museum exhibition on the site, that will significantly change the image of Heraclea in a positive direction, and make it more receptive and attractive to tourists.

Сместена во самиот центар на градот, со висина од околу 32м., таа зад себе плете многу децениско постоење. Овој споменик на културата се наоѓа токму во средината на некогашниот Пекмез пазар, кој се протегаше во пошироката зона околу Саат кулата, и кој во шеесеттите години на XX век беше комплетно разрушен. Се смета дека е изградена во 1830 година, а во неа стои вткаена легендата за

60.000 јајца, колку што биле собрани од околните села и кои биле употребени за подготовката на

малтерот кој се користел за нејзина изградба.

До врвот на кулата водат 100 дрвени скалила, по кои во минатото, а и денес се качувал часовничарот за да го означи времето или да го поправи механизмот. Во 1927 г. во Саат кулата бил вграден првиот механизам изработен од германската фабрика "Konfage", кој во 1936 г. бил заменет со друг. Вториот механизам, исто така, бил подарок од германската држава, во знак на благодарност за подигнувањето на Германските гробишта, во кои биле погребани германските војници кои за време на Првата светска војна загинале на овие простор. Тогаш биле поставени и 15 нови ѕвона тешки околу 900 кг.

Овој механизам во 1962 г повторно бил обновен, а била поставена и клавијатура. Во еден подолг временски период шест музички композиции го најавувале секој поминат час, но денес од сите нив единствено може да се чуе песната "Битола Бабам Битола".

CLOCK TOWER

Located in the very center of the city, with a height of about 32m, it has persevered for many decades. This cultural monument is located right in the middle of the former Pekmez Market, which covered the wider area around the Clock Tower and which was completely destroyed in the sixties of the 20th century.

The time of its construction has never been precisely determined, but based on comparative analyzes, it is assumed that it dates back to approximately the same period as the church of St. Dimitrija, i.e. 1830. Neither its founder nor its builder has ever been known, but the legend about the 60,000 eggs collected from the surrounding villages, used to prepare the mortar for the construction of the Clock Tower still remains. There are 100 wooden stairs leading to the top of the Tower, which in the past and even today, the clock maker has had to climb in order to set the time or fix the mechanism. In 1927 the Clock Tower was equipped with the first mechanism manufactured by the German factory "Konfage", replaced by a different onein 1936. The second mechanism was also a gift from the German state, as a sign of gratitude for the construction of the German cemetery, where German soldiers who died during the First World War were buried in these areas. 15 new bells weighing about 900 kg were installed then.

This mechanism was restored again in 1962, and a keyboard was installed. Six musical compositions announced each passing hour for a while, but today only the song "Bitola Babam Bitola" can be heard.

MANAKI CINEMA

After the end of the First World War, Bitola was practically destroyed by the two-year bombing, with a large number of human casualties. In 1919, Janaki Manaki returned to Bitola from Plovdiv, Bulgaria, where he was interned, and together with his brother Milton renewed the work of the photography studio.

Poverty reigned in Bitola at that time and although at first their work was not going well, things slowly stabilized, and at the same time the brothers considered expanding their business.

In 1921, they bought a plot on Shirok Sokak with the intention to build a movie theater and founded the "Manaki" cinema. The first movie was projected atthe summer garden in the month of August, and in the spring of 1922 the construction of the building began.

The project for the new cinema building was simple, but during the construction, two walls collapsed, which created new financial difficulties for the Manaki Brothers, who had already spent all their money. With a loan from the Mortgage Bank and an investment from their new partners Kosta Chomu and Dimitrie Georgievski, they managed to complete the facility and bought the necessary equipment to operate the cinema.

They already had a good cooperation with Kosta Chomu, especially in the period from 1921 to 1922 when they organized numerous cinema performances at three places in the city — in the halls of the hotels "Bosnia" and "America" and in the cinema garden "Manaki".

The newly built facility of the "Manaki" cinema provided all the conditions for uninterrupted work. It was well equipped with the necessary equipment and there were total 373 seats in the cinema hall. At that time, the world was falling into an increasingly severe economic crisis, competition was increasing, and the handling of equipment was particularly risky, which further increased the price of movie tickets. The audience was constantly decreasing, and the annuities from the Mortgage Bank created a huge financial stress.

КАТОЛИЧКА ЦРКВА "ПРЕСВЕТО СРЦЕ ИСУСОВО"

Основач на католичката парохија во Битола бил Јозеф Лепавек кој во 1857 година го купил хотелот Локанда на Широк сокак. Во објектот бил направен мал параклис каде што на Велигден во 1857 година била отслужена првата Божествена литургија.

Во 1870 година на истата локација била изградена нова црква во барокен стил која била опожарена во 1900 година, а денешниот објект е изграден во неоготски стил во 1909 година. Планот за изградба бил дизајниран од француски архитект, но реализиран од локални мајстори. На Широк сокак, кој од почеток до крај бил оформен со специфични куќи нанижани во една логична визура кои никогаш не ја надминувале вертикалата како висина која му припаѓа на духовното, заедно со минарињата на двете џамии и ѕвоникот на црквата Св. Константин и Елена, била изградена уште една вертикала, вертикалата на готичката тајна. Главниот олтар од костеново дрво во готски стил бил изработен во Минхен, Германија. Останатите два помали олтари биле изработени во новоготски француски стил. Новиот олтар како и амвонот биле изработени во 1975 год. од ореово дрво, а ги изработил Ѓорѓи Караџов.

Камбанаријата на црквата која била подарок од словенечките верници била изградена во периодот од 1938 до 1940 год.

Денес, Католичката црква продолжува да им служи на верниците во битолскиот ре<u>гион и со гордост</u> стои како една од главните туристички атракции во Битола.

CATHOLIC CHURCH - THE SACRED HEART OF JESUS

The founder of the Catholic parish in Bitola was Jozef Lepavek who in 1857 bought the Lokanda Hotel on Shirok Sokak. A small chapel was built in the building where the first Divine Liturgy was celebrated on Easter 1857.

In 1870 a new baroque church was built on the same site, which was burned in 1900, and the present building was built in the Neo-Gothic style in 1909. The construction plan was designed by a French architect, but realized by local builders.

On Shirok Sokak, which from the beginning to the end was formed with specific houses strung in a logical view, which never exceeded the vertical as a height that belongs to the spiritual, together with the minarets of the two mosques, the bell tower of the church of St. Constantine and Helena, another vertical was built, the vertical of the Gothic secret.

The main gothic chestnut altar was built in Munich, Germany. The other two smaller altars were built in the Neo-Gothic French style. The new altar as well as the pulpit were made in 1975 from walnut wood, and were made by Gjorgji Karadzhov.

The bell tower of the church, which was a gift from the Slovenian believers, was built in the period 1938-1940.

Today, the Catholic Church continues to serve believers in the Bitola region and proudly stands as one of the main tourist attractions in Bitola.

СТАРА ЧАРШИЈА

Најстариот вакаф во Битола бил на Сунгур -Чауш Бег формиран во раниот XV век. Тогаш изградените објекти: џамијата, медресата, мектебот, имаретот, анот ќе го обележат зачетокот на битолската чаршија. Таа е срцето на градот, со многубројни улички, дуќани, магази и работилници каде што се работело по принципот една уличка — еден занает. Во тоа време се распознаваат и повеќе од 30 наменски пазари: Ат-пазар, Пекмез-пазар, Мас- пазар, Дрвен пазар итн.

Во 1836 година Битола станува главно седиште на Румелија и тоа е периодот кога чаршијата го живее својот најголем процвет со над 2500 дуќани, магази и работилници групирани во 30 чаршии со 75 еснафски организации.

Денес, Старата чаршија во Битола е можеби една третина од нејзината севкупност. Таа се простирала до градскиот часовник и поназапад.

Бројните патеписци ја споредуваат со истанбулските чаршии. Се смета дека првобитната била најголема на Балканот.

Нејзините таканаречени сокаци и отоманска архитектура навидум со улици кои се кривулести, подзатскриени, всушност, се намерен градителски и урбанистички "хаос" создаден за да се избегне монотонијата и

депримираноста на праволинискиот урбан концепт.

The oldest waqf in Bitola was Sungur-Chaush Bey's waqf formed in the early 15th century. Then the built buildings: the mosque, the madrasa, the mekteb, the imaret, the inn marked the beginning of the Bitola bazaar. It is the heart of the city, with numerous alleys, magaza (store, turkish.), shops and workshops where people worked on the principle of one alley — one craft. At that time, more than 30 special purpose markets were recognized: At (at—horse in turkish)

market, Pekmez market, Ointment market, Wood market....

In 1836 Bitola became the main headquarters of Rumelia and that was the period when the bazaar lived its greatest prosperity with over 2500 shops, magazas and workshops grouped in 30 markets with 75 guild organizations.

Today the Old Bazaar in Bitola is perhaps one third of its totality. It extended to the city Clock Tower and to the west. Numerous travel writers compared it to the Istanbul bazaars. It is considered that the original one was the largest in the Balkans. Its so-called alleys and Ottoman architecture – seemingly with winding, hidden streets – are in fact deliberately built and urbanely created "chaos" to avoid the monotony and depression of a straightforward urban concept.

BEZISTEN - COVERED BAZAAR

It was built in the 15th century by the Begler Bey of Rumelia, the Grand Vizier and famous founder Kara Dautpasha Uzuncharshili. With its numerous domes which make it look like a fortress, three inner alleys and four large metal gates, it is one of the largest covered markets in the region. In the period from the construction until the 14th century, it was often upgraded and partitioned with shops selling textiles and precious fabrics. It was also a kind of vault where the tax money from the whole Rumelia Province was kept in separate parts before being taken to the royal treasury.

Today, the Bezisten is organized as a modern sales area with numerous shops selling various goods. However, despite all the internal transformations, the external appearance of the Bezisten remained almost unchanged. Although the Bezisten is a place for trade, for shopping, for material survival, which is in fact one of the elements for the survival of a city, it is also a kind of reminder or comparison with the big Istanbul markets. It is a building that is not often found in the Balkans.

It was built with a purely architectural expression, the long, straight movement through an arched corridor was avoided, and the skilled architect deliberately chose several interior corridors, through which he wanted to replicate the bazaar with its numerous alleys. In this way, he very skillfully and wisely avoided the monotony of moving and shopping along a long corridor, creating in the curiosity of the buyers — in a sense — what was in this or that corridor, what products were sold in the shops that were not visible at the entrance of the building. This provoked curiosity is a real marketing psychological propaganda that encourages the buyer to research, to perceive, to search, to get a greater desire to buy and bargain.

Located in the center of the city, it was actually the center of the Bitola Bazaar — its various entrances were in fact a kind of connection with all sides of the huge and rich Bitola Bazaar. The uniqueness of this building is the dome lighting which not only provided bright light but also meant avoiding shadows or dark corners in which well-exposed goods could not be seen.

Pelister National Park stretches from an altitude of 700m up to 2601m. Although a total of eleven (11) lakes have been observed on the territory of the Pelister National Park, the most impressive and attractive to visitors and lovers of natural rarities are the Pelister Lakes, known as the Pelister Eyes. These two glacial lakes, which are located at different altitudes and are of different size and depth, are also known as Big and Small Lake.

In addition to these two widely known lakes, it is important to mention the small permanent lake, the so-called Dimitrovo Lake. It is located about 4 km away from Nizho pole, in the spring region of Ezerska River.

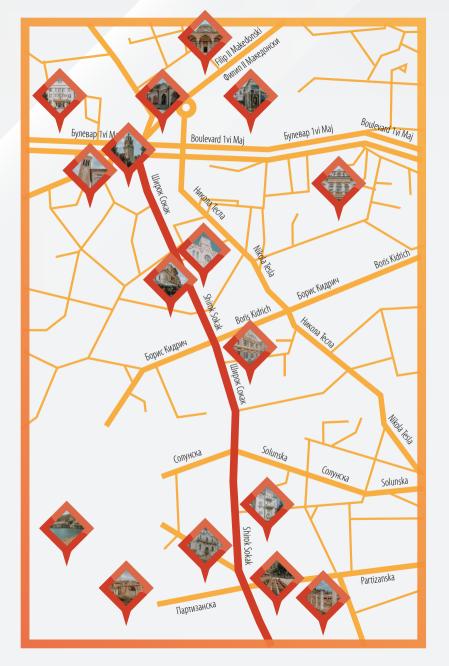
There are two ski centers on Baba Mountain, the ski center Nizepole and the ski center Pelister (Kopanki), which is in the immediate vicinity of the hotel Molika

Marked hiking/mountaineering trails and signs facilitate the movement of visitors through the park. What can be singled out is the possibility of using mountain bikes, which are a real adrenaline feature of the park.

Lately, a particularly attractive tour is the bicycle tour that passes by Big Lake leads to the village Brajcino in Prespa.

The flora of Pelister is extremely lush. One of the most important plant species is the five-needle pine - Molika, which is a relict plant from the Tertiary period. This endemic plant species was discovered in the first half of the 19th century by the Austrian botanist August Griesebach.

There are diverse wildlife species on Pelister. About half of the total number of wild animals on the territory of the country live on Pelister. In this regard, the lynx and the brown bear should be singled out, as part of the more specific animal species, followed by the roe deer, the deer, the wild boar, the rabbit, the wolf and others

За некого Битола е позната како град на конзулите, за други, позната е поради престижниот
– Интернационален фестивал на филмската камера "Браќа Манаки"
како и првите филмови направени на Балканот, а некои, градот го знаат како бисер под Планината Баба.
Сместен во Пелагониската котлина, градот отсекогаш бил важна трговска врска помеѓу
Јадранското и Егејското Море, како и една од најважните рути за патување меѓу
Балканот и Централна Европа.

To some, Bitola is known as the City of Consuls, to others it is known for its prestigious International Cinematographers Film Festival "Manaki Brothers" as well as the first motion pictures shot in the Balkans, while to some it is known as a pearl beneath the Baba Mountain.

Situated in the Pelagonia valley, the city has always been an important trade link between the Adriatic and Aegean Sea, as well as one of the most significant travelling routes between the Balkans and Central Europe.

Општина Битола / Municipality of Bitola www.bitola.gov.mk